

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อประเมินการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2554 โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP MODEL ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2553 – 2554 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) ด้านผลผลิต (Product) รวมทั้งด้านผลกระทบ (Impact)

2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลางอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2553 – 2554

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วยประธานคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯ ชุดย่อย ของจากทุกหมู่บ้านของตำบลบ้านกลาง จำนวน 5 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 1, 5, 7, 8 และหมู่ที่ 10 จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่การเงิน และเจ้าหน้าที่เก็บรักษาเงินของทุกหมู่บ้านละ 2 คน รวมจำนวน 10 คน สมาชิกกองทุนฯ จากทุกหมู่บ้านละ 3 คน จำนวน 15 คน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานด้านกองทุนจำนวน 2 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการศึกษาครั้งนี้ทั้งสิ้น 32 คน

สำหรับผลการศึกษาในบทที่ 4 สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาเป็นลำดับดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีทั้งเพศชายและเพศหญิงซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ยระหว่าง 25 – 73 ปี โดยมีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนต้น ถึงมัธยมศึกษา ตอน

ปลาย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำสวนลำไย) นอกนั้นประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้างทั่วไป รายได้ต่อเดือนไม่ต่ำกว่า 5000 - 8,000 บาท

5.1.2 ด้านบริบท หรือสถานะแวดล้อม (Context) จากผลการศึกษาเพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ของการดำเนินงานกองทุนฯ กับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ของชุมชนในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ.2553 – 2554 วิเคราะห์ได้จากกลุ่มประชากรที่สัมภาษณ์จำนวนทั้งหมด 32 คน สรุปได้ว่า การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบททางสังคม ของชุมชนตำบลบ้านกลางฯ ที่เกิดจากความรู้สึกลึกและความต้องการของคนในตำบล จากการหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมภายในวิถีชีวิต โดยมีทุนทางสังคม ความมีปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน รวมทั้งความมีจิตวิญญาณในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ส่งผลให้เกิดปัจจัยต่อการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเริ่มจากกิจกรรมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในการฟื้นฟูวัฒนธรรมต่างๆในชุมชน การดำเนิน โครงการนวัตกรรมการเตรียมความพร้อมแก่สังคมผู้สูงอายุเพื่อเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ซึ่งประกอบไปด้วย กิจกรรมส่งเสริมรักษากฎมืปัญญาของชุมชน การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าวัยผู้สูงอายุ กิจกรรมการส่งเสริมค่านิยมการใช้จ่ายและการออมของผู้สูงอายุในชุมชน จนกระทั่งพัฒนาไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาทของตำบล

สำหรับการประเมินถึงความจำเป็นหรือความต้องการในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2554 วิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์ ประธานคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เจ้าหน้าที่เก็บรักษาเงิน สมาชิกกองทุนฯ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมกลุ่มประชากรที่สัมภาษณ์ทั้งหมด 32คน สรุปได้ว่า การจัดตั้งกองทุนฯ มีความจำเป็น เนื่องจากสมาชิกกองทุนฯมีความเห็นพ้องต้องกัน ในความจำเป็นของการมีสวัสดิการอย่างครบวงจรชีวิต เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้กับชีวิตขั้นพื้นฐาน มีสวัสดิการเบื้องต้น เช่นสวัสดิการสำหรับนอนรักษาตัวในโรงพยาบาล การศึกษาอบรม ส่งเสริมการมีอาชีพมีงานทำ ซึ่งทุกคนมีสิทธิ์ ได้รับบริการ ชุมชนมีความเห็นว่าการจัดตั้งกองทุนฯ เป็นวิถีทางหนึ่งนำไปสู่การจัดสวัสดิการอันนำไปสู่ ความอยู่ดีมีสุขร่วมกัน เป็นการพัฒนาศักยภาพให้เกิดวินัย มีสัจจะ ในการดำรงชีวิต การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาทของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2553 - 2554 จึงมีความจำเป็นสำหรับสมาชิกกองทุนฯ

จากผลการศึกษาเพื่อประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (context) การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน สัมผัสอ้อมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอต้นปาดอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553 – 2554 สามารถสรุปผลการประเมินได้ว่า การดำเนินงานการจัดตั้งกองทุนฯ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ในการร่วมคิด ร่วมพัฒนาสังคมของคนในชุมชน มีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม ค่านิยม ประเพณีของคนในชุมชน การจัดตั้งกองทุนฯ มีความจำเป็นตามความต้องการหรือความจำเป็นของคนในชุมชน

5.1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) จากผลการศึกษาเพื่อประเมินถึง ความเพียงพอ ความเหมาะสม ในด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อใช้ในการดำเนินงานกองทุนพบว่า

ด้านความพร้อมของบุคลากร ในเรื่องความสามารถและความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในการดำเนินงานกองทุนฯ เมื่อพิจารณาในด้านบทบาท หน้าที่ ของคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯ ในการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนฯ คณะกรรมการฯ เป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างสม่ำเสมอ

คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ สมาชิกกองทุนฯ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน สัมผัสอ้อมทรัพย์วันละบาท เพียงพอต่อการดำเนินงานกองทุนฯ กล่าวคือก่อนที่จะดำเนินการจัดตั้งกองทุนฯ ผู้นำหรือแกนนำในชุมชนไม่ว่าจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำระดับชาวบ้าน รวมทั้งผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่างให้ความสนใจในเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชน สัมผัสอ้อมทรัพย์ เนื่องจากต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญของการออมเพื่อการลดรายจ่าย และนำมาจัดสวัสดิการแบบพึ่งพาตนเอง ซึ่งในขณะนั้นเป็นช่วงเวลาที่ภาครัฐเช่นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้นำองค์ความรู้เกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน สัมผัสอ้อมทรัพย์วันละบาท ให้กับผู้นำและแกนนำในชุมชนโดยการอบรมให้ความรู้พื้นฐานด้านกองทุน สัมผัสอ้อมทรัพย์วันละบาท รวมทั้งสนับสนุนในการศึกษาดูงานในพื้นที่ดำเนินการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน นอกจากนี้ กลุ่มแกนนำดังกล่าวยังได้รับองค์ความรู้เรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชน สัมผัสอ้อมทรัพย์วันละบาทจากผู้ก่อตั้งกองทุน สัมผัสอ้อมทรัพย์วันละบาทโดยตรง ทำให้มีองค์ความรู้ ความเข้าใจที่ดีในระดับหนึ่ง

ด้านงบประมาณ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานกองทุนฯ เริ่มต้นมาจากการออมของสมาชิกกองทุนฯ ซึ่งตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ เมื่อสมาชิกออมครบ 6 เดือนจึงมีสิทธิในการรับสวัสดิการจากกองทุนฯ ได้ นอกจากนั้น ยังมีงบประมาณที่ได้จากการสมทบจากรัฐบาลจำนวน 2 ครั้ง (ครั้งที่ 1 วันที่ 11 มกราคม 2553 จำนวน 603,000 บาท และวันที่ 29 เมษายน 2554 จำนวน 677,140 บาท) ซึ่งงบประมาณที่รัฐสมทบ กองทุนฯ ได้นำมาจัดสวัสดิการเพื่อผู้ด้อยโอกาสในด้านต่างๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ พิจารณา พร้อมทั้งให้ความรู้แก่ผู้ด้อยโอกาสได้

เห็นถึงความสำคัญของกองทุนฯเพื่อเป็นการโน้มน้าวให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนฯ ส่วนงบประมาณสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ.2553 – 2554 ยังไม่ได้รับการสมทบ (เริ่มได้รับการสมทบในปี พ.ศ.2555) ซึ่งคณะกรรมการกองทุนฯและสมาชิกฯได้ให้ความเห็นว่ากองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถใช้เพียงเงินสัจจะออมวันละบาทของสมาชิกฯ ซึ่งเพียงพอต่อการนำมาบริหารจัดการ จัดสวัสดิการ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล แต่เห็นประโยชน์ของเงินสมทบจากภาครัฐในการนำมาสร้างโอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาสเสียมากกว่า

การศึกษาเพื่อประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้า(Input) เพื่อใช้ในการดำเนินการกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553 -2554 สามารถสรุปผลการประเมินได้ว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานกองทุน มีความรู้ความสามารถ ทักษะ มีเพียงพอเหมาะสมต่อการดำเนินงานกองทุนฯ รวมทั้งงบประมาณมีความเหมาะสมเพียงพอต่อการจัดสวัสดิการต่อสมาชิกกองทุนฯ

5.1.4 ด้านกระบวนการ (Process) จากผลการศึกษาเพื่อประเมินถึงด้านระบบการบริหารจัดการและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2553 – 2554 พบว่า

การวางแผน (Planning) เพื่อการดำเนินงานกองทุนฯ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานกองทุนฯ ซึ่งในการวางแผน ปัจจัยนำเข้า (Input) จะถูกนำมาใช้ในการประกอบการพิจารณาเพื่อวางแผนในการดำเนินงาน โดยมีการนำข้อมูลต่างๆ เช่น แนวทางการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอจากการดำเนินงานในที่ผ่านมาของกองทุนสวัสดิการชุมชนต่างๆ ข้อมูลสถานการณ์ ปัญหาด้านสวัสดิการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงการพิจารณาถึงปัจจัยด้านงบประมาณของกองทุนฯที่จะใช้ในการดำเนินงาน ส่วนการพิจารณาสวัสดิการของคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯเป็นผู้พิจารณาตามระเบียบข้อบังคับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานกองทุนฯ

การจัดหน่วยงาน (Organizing) นอกจากมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนฯเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุนฯ ตามระเบียบข้อบังคับแล้ว ยังมีการแต่งตั้งบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ทำหน้าที่ช่วยเหลืองานกองทุนฯ ซึ่งบุคลากรผู้ปฏิบัติงานกองทุนฯ เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินงานกองทุนฯ ยิ่งบุคลากรเหล่านี้จะเป็นผู้ มีบทบาท และทำหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานกองทุนฯ ในฐานะฝ่ายปฏิบัติการทั้งก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน ส่วนหลังการดำเนินงาน คณะกรรมการและสมาชิกสามารถดำเนินการได้เอง การดำเนินงานกองทุนฯ ถูกให้อยู่ในความรับผิดชอบ ของคณะกรรมการกองทุนฯ

และสมาชิกกองทุนฯ รวมถึงการใช้ศักยภาพของคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯ รวมทั้งสมาชิกกองทุน ที่ถือเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินงาน ซึ่งการจัดหน่วยงานในการดำเนินงานกองทุนฯ ในลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานกองทุนฯ

การอำนวยการ (Directing) กองทุนฯ มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงาน ผู้ที่มีบทบาทหลักคือคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯ โดยจะทำหน้าที่ ในด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ กลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมจัดเตรียมข้อมูล การจัดทำเอกสารเบิกจ่าย และการบันทึกข้อมูล จัดทำรายงานผลการดำเนินงานต่างๆ ซึ่งการอำนวยการดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานของกองทุนฯ โดยในการอำนวยการนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าจุดแข็งที่สำคัญคือคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯ ที่สามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนฯ ได้มาก ส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

การควบคุม (Controlling) ในการดำเนินงานกองทุนฯ การควบคุม กำกับกับการดำเนินงาน ทั้งในส่วนการบริหารจัดการกองทุนฯ และในส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่างๆ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานกองทุนฯ ซึ่งกองทุนจะถือปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ ในเรื่องการเก็บเงิน การรักษาเงิน และการจัดทำบัญชี จากการศึกษาพบว่าการจัดเก็บเงิน จัดทำอย่างเป็นระบบอย่างถูกต้อง เป็นที่พอใจของสมาชิกกองทุนฯ

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯ จากผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการฯ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ดี สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสมาชิกกองทุนฯ ได้ และหากพิจารณาในลักษณะรายบุคคล คณะทำงานแต่ละคน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนฯ แตกต่างกัน ซึ่งกรรมการฯ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนฯ โดยได้รับการยืนยันจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นผู้ปฏิบัติงานกองทุนฯ ในตำบลว่า คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะอ้อมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้มีความรู้ ในการดำเนินงานกองทุนฯ ซึ่งสืบเนื่องมาจากกรรมการฯ แต่ละคนล้วนเป็นบุคคลระดับแกนนำในชุมชน ผู้ซึ่งมีความสนใจประกอบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนของตน จึงเป็นผู้มีองค์ความรู้ในด้านต่างๆ รวมทั้งได้สั่งสมองค์ความรู้ด้านการจัดการกองทุนฯ มาเป็นอย่างดี

การศึกษาเพื่อประเมินด้านกระบวนการ (Process) ในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะอ้อมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553 – 2554 สามารถสรุปผลได้ว่า การวางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) มี

ความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานกองทุนฯ ส่วนการอำนวยการ (Directing) การอำนวยการในการดำเนินการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานกองทุนฯ มีจุดแข็งคือศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนฯ ส่วนการควบคุม (Controlling) การกำกับดูแลการดำเนินงานกองทุนฯ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานกองทุนฯ ส่วนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนฯ ยังไม่มีอย่างเป็นระบบ ยังไม่มีรูปแบบการติดตามประเมินผลที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯ สามารถสรุปผลการประเมินได้ว่า คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ โดยคณะกรรมการฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนฯ เป็นอย่างดี สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง โดยปราศจากพี่เลี้ยงเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.1.2 ด้านผลผลิต (Product) จากผลการศึกษาด้านผลผลิต (Product) หรือ (Output) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกองทุนฯ โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์การดำเนินงานกองทุนฯ ผลจากการประเมินพบว่า การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เป็นกองทุนฯ กำหนดระบบการบริหารจัดการกองทุนฯ มีระบบที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของชุมชน ระบบการบริหารจัดการกองทุนฯ มีความชัดเจน โปร่งใส มีการกำหนดกระบวนการให้สมาชิกกองทุนฯ สามารถตรวจสอบการดำเนินงานกองทุนฯ ได้ การจัดระบบข้อมูลต่างๆ ของกองทุนฯ ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน สามารถเรียกดูข้อมูลได้ตลอดเวลา มีการเผยแพร่รายงานฐานะทางการเงินของกองทุนฯ อย่างเป็นระบบ มีการทำประชาคมหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น สมาชิกมีส่วนร่วม รับทราบหรือรับรู้ข้อมูลข่าวสารกองทุน

จากผลการศึกษาด้านกระบวนการ (Process) ในการดำเนินการกองทุนสวัสดิการชุมชน ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553-2554 สามารถสรุปผลการประเมินได้ว่าการบริหารจัดการกองทุนมีความเหมาะสมการบริหารจัดการกองทุนฯ ในภาพรวมมีความโปร่งใส การทำงานมีความเป็นธรรมในการพิจารณาอนุมัติสวัสดิการให้กับสมาชิก มีกระบวนการคัดเลือกประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุนฯ เป็นไปอย่างโปร่งใสถูกต้อง การบริหารกองทุน สามารถตรวจสอบได้ การจัดทำทะเบียน เอกสารและบัญชีเกี่ยวกับงบประมาณของกองทุนฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามาตรวจสอบการบริหารงบประมาณของกองทุนฯ เพื่อสร้างความโปร่งใสของกองทุนฯ ให้มีประสิทธิภาพ

5.1.5 ด้านผลผลิต (Product) จากการศึกษาเพื่อประเมินด้านผลผลิต (Product) หรือ (Output) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของ

ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553 -2554 ผลจากการประเมินพบว่า การดำเนินของกองทุนฯ สามารถดำเนินตรงตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ผลจากการประเมินพบว่า กองทุนฯทำให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน ในการคิดเอง ทำเอง และพึ่งพาตนเอง กองทุนฯสามารถส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้มีขีดความสามารถในการจัดระเบียบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง ส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างในท้องถิ่น สมาชิกกองทุนฯมีความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนอย่างเป็นระบบ มีความรักสามัคคี มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เปิดโอกาสให้มีการได้นำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นประโยชน์ สมาชิกกองทุนฯมีโอกาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนของตน

จากผลการศึกษาเพื่อประเมินด้านผลผลิต (Product) หรือ (Output) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานกองทุน สวัสดิการชุมชน สัปดาห์ละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553 – 2554 โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานกองทุนฯ สามารถสรุปผลการประเมินได้ว่า การดำเนินงานกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือทำให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ คิดเอง ทำเอง พึ่งพาตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้มีขีดความสามารถในการจัดระเบียบและบริหารจัดการกองทุนของตน ส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นชุมชน และท้องถิ่น ได้นำความรู้ มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น เกิดการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างประชาชน ข้าราชการ องค์กรเอกชน ในการพัฒนา เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนคิดเอง ทำเอง พึ่งพาตนเอง การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมร่วมกัน ทำให้มีความสามัคคี มีความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิผล

5.1.6 ด้านผลกระทบ (Impact) จากผลการศึกษาเพื่อประเมินถึงผลกระทบของการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน สัปดาห์ละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553 -2554 จากการดำเนินการพบว่า กองทุนฯส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุน 2 ส่วน คือผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและผลกระทบทางด้านสังคมแก่สมาชิกกองทุน

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ การสร้างวินัยการออม ครอบครัวมีเงินออมทุกเดือน เป็นการสร้างวินัยทางการเงินและการตรงต่อเวลา การสร้างวินัยการออมอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้กองทุนมีเงินหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง การลดรายจ่ายเพื่อการออมเป็นการลดภาระค่าครองชีพในครัวเรือน ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นและลดภาระหนี้สิน ลดการว่างงานของคนในครอบครัว เนื่องจากกองทุนฯให้เงินทุนด้านการพัฒนาอาชีพ มีการจัดสวัสดิการด้านทุนการศึกษาในรูปแบบ

ของการกู้ยืมเพื่อการศึกษา ผลของการจัดสวัสดิการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชนและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน

ผลกระทบทางด้านสังคม มีผลกระทบที่ดีหรือผลกระทบในเชิงบวก(Positive impacts) การจัดสวัสดิการพื้นฐานอย่างครบวงจรของชีวิต(เกิด แก่ เจ็บ ตาย) เช่นสวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด ค่ารักษาพยาบาล ทุนการศึกษา สวัสดิการเมื่อเสียชีวิต สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทุนประกอบอาชีพ เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตร่วมกันของคนในชุมชนอยู่ด้วยกัน ด้วยความเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือเกื้อกูล มีการจัดสวัสดิการดูแลคนยากไร้และผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจ

การฟื้นฟูระบบคุณค่า ทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมในชุมชน มาประยุกต์ใช้ ปรับให้สอดคล้องกับวิถีปัจจุบัน ของชุมชนหมู่ที่ 5 ตำบลบ้านกลาง ในการนำภูมิปัญญา การปันฝ้าย มาเป็นกิจกรรมของผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกันในการฟื้นฟู และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความสัมพันธ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นกับลูกหลาน

กองทุนฯเป็นฐานในการเชื่อมโยง “คน” และงานด้านต่างๆในชุมชน เช่น การฟื้นฟูวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการทำงานร่วมกันภายในชุมชน

จากผลการศึกษาเพื่อประเมินด้านผลกระทบ (Impact) ของการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553 -2554 สามารถสรุปผลการประเมินได้ว่าส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนฯในเชิงบวก

5.1.7 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

จากผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตองจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ.2553 – 2554 พบว่า ในการดำเนินงานกองทุนฯ มีปัญหาอุปสรรค 2ประการประกอบด้วย

ประการแรก ผู้มีรายได้น้อย หรือผู้ยากไร้ ไม่สามารถเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฯได้ เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ยากไร้ ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในหัวใจของการจัดสวัสดิการชุมชน

ประการที่สอง ขาดการประเมินผลการดำเนินงานกองทุนฯ อย่างเป็นระบบซึ่งส่งผลทำให้กองทุนฯยังเข้าไม่ถึงผู้ด้อยโอกาสหรือผู้มีรายได้น้อย

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ข้ออภิปรายผลในครั้งนี้เป็นข้อค้นพบที่ได้ตามประเด็นคำถามการวิจัยดังนี้

5.2.1 ความสำคัญของกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553 -2554 ต่อชุมชน หรือความสอดคล้องของการดำเนินกองทุนฯ กับปัญหาหรือความต้องการของชุมชน จากผลการศึกษาพบว่า

กองทุนฯ มีความเหมาะสมสอดคล้อง กับวิถีชีวิต(life style) ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชน เนื่องจากในชุมชนตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง เป็นชุมชนที่ยังดำรงไว้ซึ่งการอนุรักษ์หรือสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น (การปั่นฝ้าย หรือการจักสาน) กลุ่มผู้สูงอายุหรือกลุ่มปราชญ์ท้องถิ่นของตำบล มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ จากศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ จึงมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนเข้าไปให้การสนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งกิจกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมการออม อันนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน

การมีกองทุนฯ นำไปสู่การจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานต่างๆ ตามปัญหา หรือความต้องการของชุมชนเพื่อการมีสวัสดิการขั้นพื้นฐานอย่างครบวงจรของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ทำให้กองทุนฯ มีความจำเป็น ตามความต้องการของสมาชิก

5.2.2 ความพอเพียงของปัจจัยในการดำเนินงานกองทุนฯจากผลการศึกษา ความรู้ความสามารถและความพร้อมในการดำเนินงานกองทุนฯ ของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ รวมถึงงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ ทักษะของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯมีความเหมาะสมเพียงพอต่อการบริหารจัดการกองทุนฯ เนื่องจากความมีศักยภาพของคนในชุมชนตำบลบ้านกลาง โดยกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านหรือกลุ่มผู้สูงหมู5 ของตำบลบ้านกลาง ได้ดำเนินกิจกรรมสืบสาน อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปั่นฝ้าย การจักสาน ของตำบลจนกระทั่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในปี 2542 จากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(Social Investment Fund : SIF) ซึ่งส่งเสริมการสร้างศักยภาพชุมชน สร้างทุนทางสังคม เสริมสร้างการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งความเข้มแข็งของชุมชน สนับสนุนเงินทุนเพื่อกิจกรรมสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน จากความมีศักยภาพของคนในชุมชนจึงมีหน่วยงานภาครัฐวิสาหกิจ เช่นสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ อาทิกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนการจัดกิจกรรมตามสมรรถนะของชาวบ้านตำบลบ้านกลาง รวมถึงให้องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จนนำไปสู่ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชน

ซึ่งก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุนฯ ในชุมชนตำบลบ้านกลาง แคนนำชุมชนได้ตกผลึกความรู้อย่างถ่องแท้แล้ว จากนั้นจึงนำมาถ่ายทอดสู่ผู้ที่มีความสนใจ จนมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จึงมีการจัดตั้ง ซึ่งในระยะที่มีการอบรมให้ความรู้ครั้งแรก จากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์ (จังหวัดเชียงใหม่) สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชน สัจจะออมทรัพย์ วันละบาท หลังจากเสร็จสิ้น การประชุม ชาวบ้านยังมีความกังขา ว่าการออมแค่วันละหนึ่งบาท จะนำมาจัดสวัสดิการได้อย่างไร จนกระทั่งทางศูนย์ได้เชิญครูชบ ยอดแก้ว ผู้ซึ่งเป็นผู้คิดค้นสัจจะออมทรัพย์ วันละบาท มาเป็นวิทยากร หลังจากนั้นแคนนำและผู้สนใจของตำบลบ้านกลางจึงมีความเข้าใจ รวมไปถึงลงพื้นที่ไปดูการปฏิบัติจริงที่จังหวัดลำปาง

ผลจากการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารกองทุนสวัสดิการกลุ่มออมทรัพย์บ้านนาหว้า คลองเปรี๊ยะ และบ้านน้ำขาว อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยส่วนหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์คือความคิดและจิตวิญญาณของสมาชิกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร

ด้านงบประมาณ ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล มีความเหมาะสม เพียงพอต่อการนำมาเป็นสวัสดิการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ซึ่งคณะกรรมการฯ ยังได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ (รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ว่าหากไม่มีซึ่งการสนับสนุนงบประมาณดังกล่าว กองทุนฯ ก็สามารถมีวิธีในการบริหารจัดการเพื่อการดูแลผู้ด้อยโอกาสได้

5.2.3 การบริหารจัดการกองทุนฯ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่า ในการดำเนินงาน กองทุนฯ มีการวางแผนงานเป็นขั้นตอน เนื่องจากคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการบริหารจัดการกองทุนฯ เช่น ระบบบัญชี สมาชิกกองทุนฯ มีความรู้ความเข้าใจ ความโปร่งใสในการบริหารจัดการกองทุนฯ ซึ่งเปิดโอกาสให้สมาชิกมีการตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารจัดการกองทุนฯ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารกองทุนสวัสดิการกลุ่มออมทรัพย์บ้านนาหว้า คลองเปรี๊ยะ และบ้านน้ำขาว อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ คือ การให้สมาชิกได้เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในองค์กรของตนและเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมพัฒนาองค์กร รวมทั้งการจัดระบบ ระเบียบแบบแผน ในการบริหารให้โปร่งใสสามารถ ตรวจสอบได้

5.2.4 การบรรลุตามเป้าหมายของกองทุนฯ โดยศึกษาพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานกองทุนฯ ผลการประเมินพบว่า การดำเนินงานของกองทุนฯ เป็นไปตาม

วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้ศึกษาพบว่ามีหลายปัจจัยที่ทำให้กองทุนฯสามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ เช่นการสร้างวินัยการออม เพื่อเป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เพื่อนำเงินออมมาจัดสวัสดิการ โดยหลักการพึ่งพาตนเอง เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน ที่เกิดจากวัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชน ในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมมือร่วมแรงในการพัฒนาพื้นที่ตน ในการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานอย่างครบวงจร ครอบคลุมตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ให้แก่สมาชิกกองทุนฯ รวมทั้งให้การดูแลผู้ด้อยโอกาสในชุมชนด้วย เพื่อการเติบโตของชุมชนอย่างเข้มแข็ง

5.2.5 ด้านคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนฯ พบว่า การดำเนินการจัดตั้งกองทุนฯส่งผลกระทบในเชิงบวก ต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนฯ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

จากการจัดตั้งกองทุนฯทำให้สมาชิกกองทุนเกิดจิตสำนึก ในการสร้างวินัยการออมที่เป็นไปโดยธรรมชาติ สมาชิกเกิดความตระหนักในการใช้จ่าย การลดรายจ่าย กองทุนฯส่งเสริมด้านการพัฒนาอาชีพ โดยการให้เงินทุนสนับสนุนโดยปราศจากดอกเบี้ย เกิดการสร้างงานในชุมชน สามารถลดปัญหาการว่างงาน มีเงินกองทุนฯนำมาจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานอย่างครบวงจร

การจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานอย่างครบวงจร ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย ทำให้สมาชิกมีความอบอุ่นใจในการมีหลักประกันความมั่นใจในการใช้ชีวิตประจำวัน การรวมกลุ่มกองทุนฯทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สมาชิกกองทุนฯมีการพูดคุย ปรึกษากันในกลุ่ม ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาได้ชั้นหนึ่งของชาวบ้าน

5.3 ข้อเสนอแนะ

การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน สักจะออมทรัพย์วันละบาท ของตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2553 – 2554 นั้นมีผลกระทบในเชิงบวก ต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนฯ การสร้างวินัยการออม เป็นพื้นฐานของการสร้างรากฐานทางการเงิน สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยใช้หลักการพึ่งพาตนเอง ผู้คนในชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สวัสดิการขั้นพื้นฐานอย่างครบวงจรชีวิต สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตามบริบททางสังคม หากกองทุนฯยังคงมีการดำเนินต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะ คือ

คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนฯควรมีกลยุทธ์ ในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในหัวใจของการจัดตั้งกองทุนฯ